

Nr 74.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1931 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser angående statens egnahemslån m. m.

(1:a avd.)

Utskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen,

1) I:170 av herr *Andersson, Henrik, m. fl.*, likalydande med II:306 av herrar *Nilsson* i Hörby och *Johansson* i Brånalt, vari hemställts, att riksdagen måtte bevilja ett förslagsanslag av 4 miljoner kronor för nästa budgetår att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för beviljande av ett års räntefrihet för de innehavare av egnahemslån för jordbrukslägenheter, som erhållit sina lån efter utgången av år 1919 och som äro i behov av dylik befrielse;

2) II:5 av herrar *Molander* och *Lindberg*, vari hemställts, att riksdagen ville för det ändamål, som i motionen avses, samt i den ordning och med anlitande av de medel, som vid ärendets omprövning anses lämpligt, anvisa anslag med 1,000,000 kronor att ställas till hushållningssällskapens förfogande för beredande av lindring åt egnahemsägare i enlighet med de föreskrifter och bestämmelser, som av vederbörande utskott befinnas erforderliga;

3) II:25 av herr *Magnusson* i Skövde, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att räntan å efter 1919 utlämnade egnahemslån skall utgå med 3.6 procent under de fem första åren och för den tid, som av dessa fem år återstår, samt att räntan därefter skall från tid och till tid, som utskottet behagade föreslå, utgå med 4 procent;

4) II:26 av herr *Johanson* i Huskvarna, vari hemställts, att riksdagen ville, i samband med prövningen av vidare anslag till egnahemslånefonden och såsom villkor eller förutsättning därför, besluta sådan ändring i lånevillkoren, att ifrågavarande egnahemslånetagare må komma i åtnjutande av den lindring i egnahemslånens förräntande och amortering, som i motionen föreslagits eller eljest kan befinnas skälig;

5) II:225 av herr *Andersson* i Prästbol *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte för beredande av lättnad under nu rådande depression inom näringslivet åt innehavare av statsegnahemslån samt för att användas i huvudsaklig överensstämmelse med vad i motionen förordats

för budgetåret 1931/1932 bevilja ett extra anslag av kronor 2,000,000 kronor; samt

6) II: 307 av herrar *Ericson* i Boxholm och *Andersson* i Katrineholm, vari hemställt, att riksdagen ville besluta, att låntagare, som erhållit egnahemslån efter år 1919, må beredas lättnad i lånevillkoren, med avseende på egnahemslånens förräntning, efter de grunder som voro gällande före år 1919, samt att räntesatserna å nya lån må fastställas till enahanda belopp.

Angivna yttranden.

Utskottet har i vederbörlig ordning införskaffat yttranden över samtliga ovanberörda motioner av statskontoret och statens egnahemsstyrelse samt över motionerna II: 25, II: 26 och II: 307 av riksgäldsfullmäktige. Dessa yttranden hava såsom *bilaga* fogats vid detta utlåtande.

Vid 1904 års riksdag beslöts inrättande av egnahemslånefonden och antogs därvid för första gången allmänna bestämmelser för den sålunda beslutade statliga egnahemslånerörelsen (nr 36). Dessa bestämmelser hava sedermera ändrats genom, bland annat, kungörelserna 53/1908, 483/1919, 126/1923, 239/1927. Från och med den 1 januari 1929 gäller kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 17) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten.

Gällande bestämmelser.

Egnahemslån kunna beviljas för förvärv dels av jordbrukslägenheter och dels av bostadslägenheter. Låneverksamheten handhaves under överinseende av statens egnahemsstyrelse av låneförmedlare, vilka på ansökan hos Kungl. Maj:t årligen tilldelas statslån ur egnahemslånefonden, att av dem på egen risk och med egen beslutanderätt användas för utlämnande av egnahemslån till enskilda.

Låneförmedlarna utgöras av hushållningssällskapens egnahemsnämnder, kommuner samt vissa aktiebolag och föreningar.

I fråga om statslånens förräntning och återbetalning gäller för närvarande:

för 1905—1919 års lån (Sv. F:s nr 36/1904 och 53/1908):

ränta: 3,6 procent,

återbetalning:

a) lånet delas i två lika stora delar, en amorteringsdel och en stående del;

b) återbetalningsskyldigheten beträffande amorteringsdelen inträder med fjärde året efter utgången av det kalenderår, under vilket lånet från statskontoret utbekommit och fullgöres å lån för jordbrukslägenheter med en annuitet av 6 procent och å lån för bostadslägenheter med en annuitet av 7 procent;

c) lånets stående del, som icke från statens sida kan uppsägas förrän amorteringsdelen tillfullo guldits, skall vara återbetald inom fem år från det sista inbetalningen å amorteringsdelen fullgjorts.

För 1920—1927 års lån (Sv. F:s nr 483/1919, 126/1923):

ränta: till och med året före det amorteringsskyldighet inträder 4 procent; därefter 4,75 procent med undantag dock för räntan å stående delen av lån för jordbrukslägenheter, vilken kan från och med år 1928 ned sättas till 4,3 procent (Sv. F:s nr 239/1927);

återbetalning: enahanda bestämmelser som de för 1905—1919 års lån

gällande med undantag dock beträffande tiden för amorteringens början, vilken för 1920—1927 års lån fastställts till utgången av sjätte kalenderåret.

För lån av år 1928 eller senare år (S. F:s nr 239/1927 och 217/1928):

ränta: intill dess kapitalavbetalningen börjar 4 procent; därefter 4.5 procent å lån för jordbrukslägenheter och 5 procent å lån för bostadslägenheter;

återbetalning:

a) lånet delas i en amorteringsdel, utgörande två femtedelar av utbetkommet lånebelopp, samt en stående del, utgörande tre femtedelar av samma belopp;

b) återbetalningsskyldigheten beträffande amorteringsdelen inträder för lån till jordbrukslägenheter med sjätte året och för lån till bostadslägenheter med fjärde året, allt efter utgången av det kalenderår, för vilket lånet beviljats; å lån för jordbrukslägenheter erlägges därvid en annuitet av 6.5 procent och å lån för bostadslägenheter en annuitet av 8 procent;

c) samma bestämmelser som för tidigare lån beträffande återbetalningen av lånets stående del.

Samtliga de väckta motionerna avse att med hänsyn till den inträdda allmänna depressionen bereda vissa kategorier egnahemslåntagare någon lättnad i dem enligt gällande bestämmelser åliggande skyldigheter beträffande lånens amortering och förräntning.

I motionerna II:25, 26 och 307 föreslås i sådant syfte en *sänkning av gällande räntesatser* rörande efter viss tidpunkt utlämnade egnahemslån. Enligt motionen II:25 skulle räntan efter 1919 utlämnade egnahemslån utgå med 3.6 procent under de fem första åren och för den tid som av dessa fem kunde återstå samt att räntan därefter skulle från tid till tid, som kunde varda bestämd, utgå med 4 procent, varvid den frågan borde lämnas öppen, huruvida räntesänkningen borde avse både jordbruks- och bostadslån. Motionen II:26 går ut på, att riksdagen skulle, i samband med prövningen av vidare anslag till egnahemslånefonden och såsom villkor eller förutsättning därför, besluta sådan ändring i lånevillkoren, att samtliga procentsatser för såväl amortering som förräntning av egnahemslånen sänktes med en eller åtminstone en halv procent, och att denna sänkning icke blott skulle komma nya låntagare utan även äldre sådana tillgodo, eventuellt endast så länge den nu pågående ekonomiska depressionen fortdure. I motionen II:307 hemställs, att riksdagen ville besluta, att låntagare, som erhållit egnahemslån efter år 1919, må beredas lättnad i lånevillkoren med avseende på egnahemslånens förräntning, efter de grunder, som voro gällande före år 1919, samt att räntesatserna å nya lån må fastställas till enahanda belopp.

*Motioner om
räntesänk-
ning.*

Motionerna I:170 likalydande med II:306 samt II:5 och 225 avse *anvisande av särskilt anslag* för beredande av lättnader i vissa särskilt behjärtansvärda fall. Sålunda föreslås i motionen I:170 och II:306 anvisande av 4,000,000 kronor för beredande av ett års räntefrihet för sådana egnahems-

*Motioner om
särskilda an-
slag för
beredande av
vissa lätt-
nader.*

låntagare, som erhållit lån efter utgången av 1919 och äro i behov av dylik befrielse. Motionen II:5 avser beviljande av 1,000,000 kronor för att möjliggöra sådan nedskrivning av utlämnade egnahemslån, som med hänsyn till numera inträdda och utan vederbörande låntagares eget förvållande uppkomna förändringar i fråga om värden och säkerheter befinnas nödiga för återställande av den ursprungliga relationen mellan dessa säkerheter och beviljade lån. Motionen II:225 slutligen avser anvisande av 2,000,000 kronor för avskrivning helt eller delvis av före den 1 juli 1932 förfallna annuiteter å egnahemslån för fall, där vederbörande låntagare efter särskild prövning befinnes på grund av rådande depression uppenbarligen sakna förmåga att i detta avseende fullgöra sina skyldigheter.

Utskottet. Vad statens egnahemsstyrelse i ärendet anført synes utskottet bestyrka, att den numera inträdda allmänna depressionen gör ett ingripande från statens sida i av motionerna avsett syfte starkt av behovet påkallat.

Egnahemsstyrelsen har ock i anslutning härtill förordat en generell räntesänkning beträffande stående delen av under åren 1920—1927 utlämnade jordbrukslån från 4.3 till 3.6 procent och å under tiden därefter utlämnade sådana lån till 4 procent. I fråga om stående delen av bostadslån skulle enligt styrelsens förslag räntan beträffande tiden 1920—1927 sänkas från 4.75 till 4 procent och för tiden därefter utlämnade sådana lån från 5 till 4 procent. Egnahemsstyrelsen har vidare erinrat att vidkommande den amorteringsfria tiden sedan 1920 den principen tillämpats, att låntagare under denna tid fått vidkännas en något lägre ränteutgift än för tiden därefter. Då genom den föreslagna räntesänkningen låntagare icke skulle erhålla någon lindring i fråga om lån för vilka amorteringstiden ej inträtt, har egnahemsstyrelsen tillika ansett, att någon räntesänkning borde komma till stånd jämväl beträffande den amorteringsfria tiden och i sådant avseende ifrågasatt en räntefot av 3.6 procent. En ränteavskrivning har styrelsen ansett icke böra tillgripas förrän i sista hand, då annan utväg icke stode öppen, och en sådan avskrivning utan undersökning i vart fall huruvida önskad verkan därigenom skulle åstadkommas har styrelsen icke ansett sig kunna tillstyrka. Däremot har egnahemsstyrelsen funnit en särskild stödverksamhet böra anordnas för sådana innehavare av egnahemslägenheter, som på grund av den rådande depressionen sakna tillgång till förvärvsmöjligheter ävensom för sådana låntagare, som eljest drabbats av oförskyllda svårigheter. I anslutning härtill borde enligt styrelsens mening medel ställas till förfogande för utlämnande för vissa i styrelsens yttrande närmare angivna ändamål av stödlån mot 4 procents ränta och en amorteringstid av 10 år. Med tanke på särskilt ömmande fall, där hjälp icke kunde beredas genom beviljande av ytterligare lån (stödlån), ifrågasätter styrelsen tillika, huruvida icke medel i begränsad omfattning lämpligen borde ställas till egnahemsstyrelsens förfogande för beviljande av ränteavskrivningar efter prövning i varje särskilt fall. Styrelsen har

emellertid icke framlagt någon beräkning rörande det belopp, som den av styrelsen ifrågasatta stödaktionen skulle kräva.

Även statskontoret har funnit konstaterat, att den allmänna depressionen medfört, att åtminstone inom vissa delar av landet innehavare av egnahemslån kommit i en bekymmersam belägenhet, vilka förhållanden synts statskontoret tala för ett ingripande från statens sida. Det hade emellertid icke varit ämbetsverket möjligt att utan en föregående allsidig undersökning taga ställning till vilka de i motionerna föreslagna åtgärderna, som kunna anses vara av beskaffenhet att bäst gagna det syfte, som i motionerna avsåges, eller huruvida måhända någon annan utväg skulle för ändamålet lämpligen kunna användas. Uteslutet vore sålunda enligt statskontorets mening icke att jämväl vederbörande låneförmedlare skulle genom anlitande av tillgängliga fonder kunna i viss utsträckning bereda låntagare lättnader i fullgörandet av deras förpliktelser. På grund härav har statskontoret förordnat, att förevarande motioner icke måtte föranleda annan åtgärd, än att en utredning åvägabringas för utrönande av i vad mån en statlig hjälpaktion kan anses erforderlig och lämpligaste sättet för densammas genomförande. I samband härmed borde enligt statskontorets mening bemyndigande utverkas för Kungl. Maj:t att, i avvaktan på riksdagens beslut i anledning av utredningen, medgiva uppskov med inbetalning av räntor och amorteringar å lånen, därest så skulle genom utredningen visa sig påkallat.

Riksgäldsfullmäktige hava under framhållande att den beräknade räntefoten för den del av statens upplåning, som är placerad i egnahemslånefonden för budgetåret 1932/1933 kommer att uppgå till 4,8 procent, vidare anført att såvida egnahemslånefondens avkastning skall motsvara statens ränteutgifter för däri placerade lånemedel någon nedsättning av räntan å från fonden utlämnade lån vid sådant förhållande ej kunde ifrågakomma under annan förutsättning än att en del av fondens lånekapital avskreves och riksgäldskontoret bereddes ersättning därför från fonden för statsskuldens amortering. En eventuell mer eller mindre generell nedsättning av räntefoten för lån från statens utlåningsfonder måste emellertid föregås av en ingående utredning av frågan med beaktande av alla på densamma inverkan omständigheter. En sådan utredning vore enligt riksgäldsfullmäktiges mening alldeles särskilt nödvändig i fråga om egnahemslånefonden, för vilken gällde mycket invecklade bestämmelser beträffande förräntning och amortering med olika villkor för jordbrukslån och bostadslån samt för skilda tidsperioder. I betraktande därtill att i innevarande statsverksproposition ställts i utsikt en undersökning under den närmaste tiden av statens investeringar av lånekapital och detta kapitals nuvarande och framtida avkastning hava fullmäktige icke ansett sig kunna tillstyrka motionerna om nedsättning av räntan å lån från egnahemslånefonden.

Såsom utskottet ovan uttalat torde ett ingripande från statens sida i av motionerna avsett syfte vara starkt av behovet påkallat. Vid sådant för-

hållande hade det givetvis varit synnerligen önskvärt, att ett positivt beslut i frågan kunnat fattas redan vid innevarande riksdag. Utskottet har ock ingående övervägt de framkomna förslagen och däri sökt finna en utväg för en omedelbar lösning av frågan. Emellertid måste utskottet tyvärr konstatera, att varken de väckta motionerna eller egnahemsstyrelsens i anledning därav avgivna yttrande erbjuda tillräckligt material för att därpå skulle kunna grundas ett ställningstagande i fråga om vilka åtgärder som bäst skulle vara ägnade att tillgodose det syfte, som man därmed närmast torde avse att vinna. I likhet med statskontoret anser utskottet detta icke möjligt utan en föregående allsidig undersökning. Utskottet vill därför förordna, att framställning härom göres i skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om verkställande av utredning för utrönande av i vad mån en statlig hjälpaktion kan anses erforderlig och lämpligaste sättet för densammas genomförande. Utredningen synes närmast böra inriktas på att finna en utväg, varigenom en verksam hjälp skulle kunna beredas i sådana ömmande fall, där förutsättningar i övrigt finnas för att hjälpen skall medföra därmed avsett resultat. I samband härmed torde en undersökning jämväl böra ske rörande för låneförmedlarna tillgängliga fonder samt i vad mån låneförmedlarna skulle kunna såsom statskontoret antytt genom anlitan av nämnda fonder bereda låntagare lättnader i fullgörandet av deras förpliktelser. Enligt vad utskottet erfarit lär på sina håll en sådan stödverksamhet redan nu i viss utsträckning äga rum. Då förevarande fråga på grund av sin natur såsom utskottet ovan antytt tränger till en snar lösning, är det givetvis av stor vikt, att utredningsarbetet så bedrives, att förslag i ämnet kan föreläggas 1932 års riksdag. Utskottet anser sig hava anledning förutsätta, att vederbörande låneförmedlare komma att under utredningstiden i fråga om indrivningar av förfallna annuiteter och räntor förfara med all den varsamhet, som det nuvarande bekymmersamma läget självfallet kräver.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av likalydande motionerna I:170 och II:306 samt motionerna II:5, 25, 26, 225 och 307 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta skyndsamt verkställa utredning i vad mån en statlig hjälpaktion i av motionerna angivet syfte kan anses erforderlig och lämpligaste sättet för densammas genomförande samt för 1932 års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Stockholm den 8 maj 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl E. Eriksson, Elof B. Andersson, Granath, Tjällgren, J. Fritiof Gustafson, Dalberg* och friherre *Lagerfelt*, samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Andersson* i Grimbo, *Bengtsson* i Kullen, *Vahlstedt, Månsson* i Erlandsro, *Gustafson* i Vimmerby, friherre *Lilliecreutz* och *Andersson* i Tungalsta.

Reservation

av herr *Vahlstedt*.

*Bilaga.**Statens egnahemsstyrelse.*

Till riksdagens jordbruksutskott.

Den 6 februari 1931 har statens egnahemsstyrelse anbefallts att till jordbruksutskottet senast den 10 mars 1931 överlämna yttrande över inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motionerna I:170 och II:306, likalydande, om anslag till beredande av ett års räntefrihet för innehavare av vissa egnahemslån; II:5 om anslag till understöd i vissa fall åt egnahemsägare; II:25 om sänkning av räntan å vissa egnahemslån; II:26 om viss lindring i bestämmelserna angående förräntning och amortering av egnahemslån; II:225 om anslag till lättnader för innehavare av statens egnahemslån; II:307 om beredande av lättnad i avseende å förräntningen av vissa egnahemslån; — — —

Innan egnahemsstyrelsen till behandling upptager de frågor, som inefattas i de för yttrande remitterade motionerna, vill styrelsen inledningsvis anföra följande.

Den egnahemsverksamhet, som inom vårt land med stöd av statens egnahemslånefond bedrivits under drygt 25 år med hushållningssällskapen samt särskilda egnahemsföreningar och -bolag såsom låneförmedlare, kan anses i stort sett hava givit ett tillfredsställande resultat. Enligt den senaste av statens egnahemsstyrelse avgivna berättelsen äro under åren 1905—1929 av låneförmedlarna utlämnade 35,372 jordbrukslån och 20,940 bostadslån eller sammanlagt 56,312 egnahemslån. Om år 1930 medräknas, torde antalet utlämnade egnahemslån i avrundat tal uppgå till 60,000.

Enligt senaste jordbruksräkningen år 1927 utgjorde antalet jordbruk med en areal av 0.25—10 hektar odlad jord — den kategori jordbruk, till vilken de flesta jordbruksegnahemmen torde höra — 328,873. Då lägenhet, för att i egnahemsavseende räknas såsom jordbrukslägenhet skall kunna föda minst 2 kor — före år 1929 minst ett större djur, häst eller ko — så torde vid jordbruksräkningen jämväl ett antal såsom bostadslägenheter av egnahemsstyrelsen redovisade fastigheter hava ingått i det ovannämnda antalet mindre jordbruk. Omkring 11—12 procent av samtliga mindre jordbruk inom landet torde sålunda hava förvärvats med stöd av egnahemslån.

Den statliga egnahemsverksamheten är ju ingenting annat än en fortsatt kolonisering av vårt land. Egnahemsverksamheten är ur flera synpunkter ett statligt intresse av betydande mått. I den mån det är möjligt att förverkliga, vill nog flertalet åtminstone på landsbygden hava ett eget hem. Genom den statliga egnahemsverksamheten har ett stort antal medborgare kunnat förverkliga denna sin önskan.

Från statens sida måste egnahemsverksamheten ses ur såväl social som ekonomisk synpunkt. Det är av vikt icke blott att egnahem kunna bildas, utan det är också av vikt, att de, som erhålla egnahemslån, kunna finna den trenad och utkomst, som det egna hemmet förutsättes skola giva. När den enskilde egnahemslåntagaren nått målet för sin strävan, ett eget hem, så måste man dock *som regel* förutsätta, att han skall med egna krafter kunna genomföra sitt egnahemsföretag utan ytterligare upp-

offringar från statens sida, och det kan skäligen fordras, att han gör sitt bästa för att kunna behålla och vidare utveckla det jordbruk, han med stöd av egnahemslån och i vissa fall egnahemspremielån förvärvat. Dessa förväntningar uppfyllas emellertid ej alltid. Det är nämligen icke möjligt för låneförmedlarna att undvika, att personer erhålla egnahemslån, som mer eller mindre äro i avsaknad av de egenskaper, som ovillkorligen måste finnas hos en mindre jordbrukare och vilka icke kunna sköta ett mindre jordbruk eller dess ekonomi på ett tillfredsställande sätt. När en egnahemslåntagare låter byggnaderna förfalla utan att någon som helst åtgärd vidtages för att reparera skadorna, när jorden vanskötes och fylles av ogräs och när skulden bara växer och inga räntor på lån betalas, då har egnahemsverksamheten varken i socialt eller ekonomiskt hänseende fyllt sin uppgift. Antalet egnahemsägare, som sköta sig på detta sätt, är visserligen endast en liten procent av samtliga låntagare, men varje låneförmedlare torde hava fått göra bekantskap med dem. Många av denna kategori av egnahemslåntagare ropa emellertid allra högljuddast på statens stöd och hjälp. Egnahemslåntagare, som sköta sina hem och sin ekonomi på detta sätt, kunna emellertid knappast hjälpas såsom egnahemsägare. De endast tynga och försvåra egnahemsrörelsen.

Det finnes emellertid även dugliga och skötsamma egnahemsägare, som av olika anledningar lyckas mindre väl, vilka äro i behov av stöd och hjälp för att kunna genomföra sina egnahemsföretag. När vid starten alltför små tillgångar förefinnas och oförskyllda svårigheter möta, kan även en duktig och i alla avseenden skötsam person misslyckas. När exempelvis sjukdom drabbar mannen eller hustrun eller ett eller flera av barnen och detta nödvändiggör läkarevård, lasarettsvård o. d., när arbetskraften härigenom går förlorad eller reduceras och därjämte stora utgifter drabba, medan inkomsterna ej bliva de beräknade, då är hjälp på ett eller annat sätt nödvändig, om det egna hemmet skall kunna behållas och bli till avsett gagn för familjen. Enahanda är förhållandet i de fall, då jordbruket är så litet, att inkomsterna därav icke räcker till att täcka de mest inskränkta levnadsomkostnader jämte räntor och utskylder, då inkomster genom beräknat arbete utanför hemmet utebliva på grund av inträdd arbetsbrist och då ytterligare arbetsinkomst vid hemmet genom startandet av lämplig binäring såsom utvidgad rationell hönskötsel, trädgårdsskötsel eller dylikt icke kan tillgripas och genomföras av brist på medel härtill. När dödsfall inträffar och maken eller maken ryckes bort från en kanske talrik familj med svag ekonomi, då kan stöd och hjälp vara erforderlig om hemmet skall kunna behållas. Sådan tillfällig hjälp kan även vara behövlig, då olyckor drabba djuren, när egnahemsägaren t. ex. mister sin häst, som på grund av ålder eller annan orsak ej är försäkrad, eller då ett par kor genom sjukdom eller av annan orsak förloras. Även andra ej här uppräknade eller antydda fall av *oförskyllda* svårigheter kunna inträffa.

Det kan icke bestridas, att alla dessa svårigheter kunna drabba även andra mindre jordbrukare än egnahemslåntagare. Man torde dock icke böra bortse ifrån, att egnahemsjordbrukare och egnahemsägare ofta starta från ett i ekonomiskt hänseende mycket svagt utgångsläge.

Under senaste tiden hava inträffat förhållanden, som drabbat alla jordbrukare, nämligen det oerhörda priset på jordbruksprodukter. Den härav föranledda ekonomiska krisen för jordbruket är ödesdiger icke minst för de ekonomiskt svagast ställda egnahemslåntagarna, som äro i

avsaknad av nödiga egna medel. Särskilt innehavare av sådana egnahemslägenheter, som ej lämna innehavaren och hans familj full sysselsättning utan där inkomster genom arbete utanför hemmet erfordras, hava fått sin ekonomi i hög grad försämrad på grund av arbetsbrist. Det torde vara här antydda omständigheter, som hava varit anledningen till de motioner i riksdagen, vari påkallas direkt hjälp och stöd åt egnahemslåntagarna.

Egnahemsstyrelsen vill i anslutning till vad i det föregående framhållits uttala, att det är av synnerlig vikt för en fortsatt och utvecklad egnahemsverksamhet, att egnahemslåntagarna icke bliva föremål för sådana åtgärder, som äro ägnade att minska det personliga ansvaret och intresset hos dem att reda sig själva. Det ligger mycket nära till hands, om från det allmännas sida dessa låntagare ställas i en avgjort gynnsammare ställning än med dem jämförbara andra jordbrukare och lägenhetsägare, som icke hava erhållit förmånen av statens egnahemslån, att resultatet härav blir, att anspråken på statens mellankomst efterhand stegras. Detta kan sedan i sin ordning leda till, att egnahemsverksamhetens fortsatta utveckling hämmas. Rent praktiskt sett kunna låntagarna komma att vänjas vid att ständigt lita till och ropa på statlig hjälp för att kunna reda sig, varigenom egnahemsverksamheten lätt föres in på icke fullt sunda vägar. För att belysa detta må anföras att — enligt vad styrelsen har sig bekant — de vid årets riksdag väckta, egnahemsverksamheten berörande motionerna medfört, att även egnahemslåntagare, som kunna betecknas såsom relativt välbärgade personer, i stället för att i vanlig ordning betala sina avgifter, vänt sig till låneförmedlaren med anhållan om anstånd med räntebetalningen. Vid förfrågan om anledningen härtil, har svarats, att »det stod ju i tidningarna, att vi skola slippa betala ränta i år».

Såsom ovan framhållits äro vissa egnahemslåntagare i behov av stöd och hjälp för att övervinna *oförskyllt* iråkade svårigheter av olika slag eller för tillvaratagandet av det egna hemmets resurser eller för utnyttjande av egen arbetskraft, dock under villkor att personlig skötsamhet är för handen.

En stödjande verksamhet torde redan nu bedrivas inom vissa län. Egnahemsstyrelsen har sålunda erfarit, att exempelvis inom Kristianstads län en dylik verksamhet sedan flera år tillbaka förekommer. Då det kan vara av ett visst intresse att erfara huru denna stödverksamhet är organiserad och huru den utfallit, lämnas härför en kortfattad redogörelse.

Ur den före 1929 bildade s. k. äldre riskfonden har till skötsamma, duktiga egnahemslåntagare utlämnats stödlån, till belopp växlande mellan 300—2,000 kronor, vanligen 500 kronor. Dessa lån hava utlämnats mot en ränta av 4—4.5 procent, och lånen amorteras under en tid av 10 år — i något fall 5 år. För lånen lämnas säkerhet antingen i form av ägarehypotek i egnahemsinteckning eller, i vissa fall, inteckning omedelbart efter egnahemsinteckning; lånen utgå för mycket olika ändamål såsom för ordnande av oregrerad gäld, som hotat att bliva egnahemslåntagarna övermäktig, för anskaffande av behövliga djur i avsikt att avkastningen av lägenheten skall ökas, för uppförande av exempelvis hönshus och dylikt. Dessa lån hava i regel varit ägnade att stabilisera låntagarens ekonomi, och låneförmedlaren har i vissa fall härigenom undgått att göra eljest sannolika förluster. Genom denna stödjande lånerörelse har ett gott resultat vunnits, och densamma har varit av ett stort värde för eg-

nahemsrörelsens utveckling. Egnahemslåntagarna hava erhållit hjälp till självhjälp. I vissa ömmande fall såsom vid långvarig sjukdom, vid dödsfall eller annan olycka har, om ekonomin varit mycket svag och låntagaren uppenbarligen saknat möjlighet att inbetala förfallen annuitet, densamma avskrivits för i regel ett, i några fall två år. Dylik åtgärd har medfört, att vederbörande sedan i regel kunnat ordna sina betalningar. Liknande stödverksamhet har inom samma län jämväl bedrivits av andelsföreningen Eget hem inom Kristianstads län gent emot föreningens jordköpare.

Det kan göras gällande, att dylik verksamhet borde kunna ordnas inom alla egnahemsnämnders och egnahemsföreningars områden, men alltför ofta sakna nämnderna och föreningarna nödiga medel härför. Egnahemsstyrelsen vill emellertid uttala, att det synes vara en angelägenhet av synnerlig vikt, att medel ställas till förfogande för egnahemslåneförmedlarna för att på sätt som ovan antytts stödja de egnahemslåntagare, som personligen skötsamma och dugliga eljest icke kunna genomföra sina egnahemsföretag. Ett synnerligen viktigt villkor för att denna stödverksamhet skall göra avsett gagn är dock, att det finnes god kontakt mellan låneförmedlaren och egnahemslåntagarna och att låneförmedlaren genom konsulenter och vandringsrättare utövar en rådgivande och konsulterande verksamhet bland låntagarna; vidare att dessa senare hava en förnimmelse av att låneförmedlaren har ett starkt intresse av, att egnahemslåntagaren skall lyckas i sin strävan att skapa ett bärkraftigt hem. Man torde nog kunna säga, att denna förutsättning i de flesta fall förefinnes. Där den ej redan förekommer, torde tillkomsten av medel för utlämnande av stödlån medföra, att sådan kontakt skapas.

För att utröna huru den rådande depressionen inverkat på egnahemslåntagarnas förmåga att inbetala räntor och annuiteter å sina lån samt i vad mån antalet exekutiva försäljningar av egnahemslägenheter eller konkurser bland låntagarna på grund av de dåliga konjunkturerna ökat under de senaste åren m. m., har egnahemsstyrelsen infordrat uppgifter härom från dels samtliga tjugosex hushållningssällskaps egnahemsnämnder och dels fem större låneförmedlande bolag och föreningar, nämligen aktiebolaget Hem på landet, föreningen Hem och jord u. p. a., Egna hems låneförmedlingsförening u. p. a., Motala, Malmöhus läns egnahemsförening u. p. a. samt Kinna & Örby egnahemsförening u. p. a. De sifferuppgifter, som samlunda inhämtats, hava sammanförts i nedanstående tabeller.

Storleken av den av samtliga hushållningssällskap samt de fem förutnämnda bolagen och föreningarna för ett vart av åren 1928—1930 debiterade uppbörden å räntor och annuiteter samt beloppen av under samma år förefintliga restantier och vad dessa i procent utgjort av den totala uppbördssumman framgår av följande sammanställning:

	Jordbrukslån			Bostadslån		
	1928	1929	1930	1928	1929	1930
A. Samtliga hushållningssällskap.						
För året debiterade räntor och annuiteter	4,383,359	4,816,139	5,252,115	1,806,657	2,008,635	2,234,844
Restantier	381,023	346,479	376,445	96,105	74,956	69,474
Totala uppbördssumman för året...	4,764,382	5,162,618	5,628,560	1,902,762	2,083,591	2,304,318
Restantier i procent av totala uppbördssumman.....	18.00	6.71	6.69	15.05	3.60	3.01
B. 5 bolag och föreningar.						
För året debiterade räntor och annuiteter	231,974	236,297	252,662	145,029	150,621	161,183
Restantier	35,001	46,261	51,016	8,077	9,272	9,420
Totala uppbördssumman för året...	266,975	282,558	303,678	153,106	159,893	170,603
Restantier i procent av totala uppbördssumman.....	13.11	16.37	16.80	5.28	5.80	5.52
C. Sammandrag (A + B).						
För året debiterade räntor och annuiteter	4,615,333	5,052,436	5,504,777	1,951,686	2,159,256	2,396,027
Restantier	416,024	392,740	427,461	104,182	84,228	78,894
Totala uppbördssumman för året...	5,031,357	5,445,176	5,932,238	2,055,868	2,243,484	2,474,921
Restantier i procent av totala uppbördssumman.....	18.27	7.21	7.21	15.07	3.75	3.19

Beträffande antalet låntagare, som under nämnda tre år häftat i skuld för oguldna äldre annuiteter och räntor, hava fullständiga uppgifter här- om erhållits från 22 hushållningssällskap samt från de 5 förutnämnda bolagen och föreningarna. Stockholms, Södermanlands, Östergötlands och Västernorrlands läns hushållningssällskap hava ej lämnat fullständiga uppgifter. För berörda 27 låneförmedlare variera restantieförda belopp och låntagare enligt följande tabell.

¹ Enbart Södermanlands län har genom sina restantier detta år höjt procenttalet med ungefär 2 % för jordbruks- och 1.75 % för bostadslån.

	Jordbrukslån			Bostadslån		
	1928	1929	1930	1928	1929	1930
A. 22 hushållningssällskap.						
Restantieförda belopp i procent av totala uppbörden	4.51	5.19	5.74	2.79	3.27	2.85
Restantieförda låntagare i procent av samtliga låntagare	4.83	5.84	5.07	3.09	3.28	2.82
B. 5 bolag och föreningar.						
Restantieförda belopp i procent av totala uppbörden	13.11	16.37	16.80	5.28	5.80	5.52
Restantieförda låntagare i procent av samtliga låntagare	14.80	16.77	16.00	7.73	8.04	7.68
C. Sammandrag (A + B).						
Restantieförda belopp i procent av totala uppbörden	5.08	5.90	6.44	3.04	3.51	3.10
Restantieförda låntagare i procent av samtliga låntagare	5.27	5.96	6.03	3.48	3.67	3.20

Rörande inbetalningen av för åren 1928—1930 debiterade uppbördsbelopp jämte restantier hava låneförmedlarna anmodats lämna uppgifter om de belopp, som intill den 20 februari nästföljande år — d. v. s. åren 1929—1931 — blivit såväl inbetalda som icke inbetalda. Med varandra jämförbara sifferuppgifter i detta avseende hava emellertid endast kunnat erhållas från de låneförmedlare, som dels haft sin uppbörd före nämnda tid på året och dels under samtliga tre år förrättat uppbörden på samma sätt och på ungefär samma tider av året. Dylika uppgifter föreligga från 15 hushållningssällskap och 4 bolag och föreningar. De 11 hushållningssällskap, varifrån uppgifter i nu nämnt avseende saknas, äro Stockholms, Östergötlands, Kalmar läns södra, Gotlands, Älvsborgs läns södra, Värmlands, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands läns. Ävenså saknas uppgifter från Egna hems låneförmedlingsförening u. p. a. i Motala.

Av följande sammanställning framgår uppbördsresultatet under de tre senaste åren för berörda 19 låneförmedlare.

	Jordbrukslån			Bostadslån		
	1929	1930	1931	1929	1930	1931
A. 15 hushållningssällskap.						
Intill den 20 februari ¹ inbetalda räntor och annuiteter	1,966,864	2,114,231	2,082,796	728,059	747,836	848,776
Intill den 20 februari ¹ obetalda räntor och annuiteter	1,134,652	1,182,437	1,518,186	263,054	299,556	291,539
Hela uppbörden sålunda	3,101,516	3,296,668	3,600,982	991,113	1,047,392	1,140,315
Intill den 20 februari obetalda räntor och annuiteter i procent av hela uppbörden	36.58	35.87	42.16	26.54	28.60	25.57
B. 4 bolag och föreningar.						
Intill den 20 februari inbetalda räntor och annuiteter	92,647	105,806	101,538	54,696	62,961	61,382
Intill den 20 februari obetalda räntor och annuiteter	93,018	93,626	112,823	24,802	23,888	28,603
Hela uppbörden sålunda	185,665	199,432	214,361	79,498	86,849	89,985
Intill den 20 februari obetalda räntor och annuiteter i procent av hela uppbörden	50.01	46.95	52.68	31.20	27.50	31.79
C. Sammandrag (A + B).						
Intill den 20 februari inbetalda räntor och annuiteter	2,059,511	2,220,037	2,184,334	782,755	810,797	910,158
Intill den 20 februari obetalda räntor och annuiteter	1,227,670	1,276,063	1,631,009	287,856	323,444	320,142
Hela uppbörden sålunda	3,287,181	3,496,100	3,815,343	1,070,611	1,134,241	1,230,300
Intill den 20 februari obetalda räntor och annuiteter i procent av hela uppbörden	37.36	36.50	42.75	26.89	28.52	26.02

Uppgifter om antalet exekutiva försäljningar av egnahemslägenheter samt inträffade konkurser bland låntagare hava av samtliga 26 hushållningssällskap samt 4 bolag och föreningar lämnats för ett vart av åren 1927—1930. Från föreningen Hem och jord i Eskilstuna saknas uppgift i detta avseende. För att se i vad mån de exekutiva försäljningarna och konkurserna drabbat lägenheter, som tidigare eller på senare tid varit egnahemsbelånade, hava uppgifterna avsett dels lägenheter, å vilka lån beviljats före år 1920, och dels lägenheter, som egnahemsbelånats efter denna tid. Av de erhållna uppgifterna hava följande sammanställning erhållits.

¹ Från Västmanlands och Norrbottens län hava uppgifter lämnats, avseende tiden intill den 1 januari varje år och från Västerbottens län för tiden intill den 1 februari varje år. Inom Kristianstads län har uppbörden under innevarande år skett några dagar senare än tidigare år varit fallet, vilket på grund av uppbördens storlek inverkat höjande å obetalda annuiteter med cirka 2 procent för år 1931.

	Jordbrukslån				Bostadslån			
	1927	1928	1929	1930	1927	1928	1929	1930
A. Exekutiva försäljningar och konkurser, avseende lägenheter, som belånats med egnahemslån under tiden 1905—1919.								
Samtliga 26 hushållningssällskap ...	31	31	36	22	6	9	4	3
4 bolag och föreningar	—	1	—	1	—	—	—	—
Summa antal	31	32	36	23	6	9	4	3
B. Exekutiva försäljningar och konkurser, avseende egnahemslägenheter, belånade under tiden 1920—1929.								
Samtliga 26 hushållningssällskap ...	70	111	126	151	23	41	38	46
4 bolag och föreningar, samma som ovan	4	—	1	3	2	—	2	2
Summa antal	74	111	127	154	25	41	40	48
C. Sammandrag (A + B).								
Hushållningssällskapen ¹	101	142	162	173	29	50	42	49
Bolagen och föreningarna	4	1	1	4	2	—	2	2
Summa antal	105	143	163	177	31	50	44	51
1 procent av samtliga låntagare.....	0.428	0.547	0.589	0.608	0.253	0.377	0.310	0.385

Vid uppgifternas lämnande hava låneförmedlarna beretts tillfälle att yttra sig över frågan, huruvida någon omständighet inträffat, som i märkbar mån påverkat räntornas och annuiteternas inbetalning. Denna fråga har av 9 egnahemsnämnder och 1 förening besvarats med enbart »nej», nämligen av egnahemsnämnderna i Uppsala, Jönköpings, Kalmar läns norra, Kalmar läns södra, Blekinge, Göteborgs och Bohus, Västmanlands, Jämtlands och Norrbottens län samt av Kinna och Örby egnahemsförening. Från egnahemsnämnden i Västernorrlands län har något svar på nämnda fråga icke inkommit och av övriga egnahemsnämnder samt bolag och föreningar, som lämnat uppgifter, hava vissa uttalanden i frågan gjorts av i huvudsak följande innehåll.

Stockholms läns och stads hushållningssällskaps egnahemsnämnd anför, att största svårigheten för låntagarna, framför allt de som hava jordbrukslån, är att anskaffa kontanter till löpande utgifter, beroende dels på de låga priserna på lantmanna- och trädgårdsprodukter samt dels minskad tillgång på extra arbetsförtjänst, vilket senare förhållande särskilt påverkats av skogsdrivningarnas inskränkning på grund av senaste årens ogynnsamma vintrar och låga priser.

Egnahemsnämnden i Södermanlands län framhåller, att annuiteternas inbetalning ej märkbart påverkats av annat än de allt större penning-svårigheterna på grund av depressionen. Om en förbättring icke snart inträder, så föreligga sannolika skäl för, att många egnahemslåntagare måste lämna sina ställen, varvid avsevärda förluster för låneförmedlaren måste uppkomma. Detta gäller i särskild grad vissa av de jordbruksegnahem, som bildats efter år 1919.

I Östergötlands län framhåller *nämnden*, att de ständigt sjunkande priserna i märkbar mån påverkat annuiteternas inbetalning.

¹ För tvenne egnahemsnämnder, Västernorrlands och Malmöhus läns, hava antalet exekutiva auktioner å jordbrukslägenheter varit år 1927 32 st., år 1928 39 st., år 1929 50 st. samt år 1930 62 st.

Egnahemsnämnden i Kronobergs län anför, att den i ögonen fallande minskningen av i rätt tid inbetalda annuiteter torde vara direkt beroende av den rådande depressionen.

Egnahemsnämnden i Gotlands län besvarar frågan nekande, men uppger, att under 1929 inkommo till nämnden 92 ansökningar om uppskov med annuiteternas inbetalning och under år 1930 113 dylika ansökningar samt att samtliga dessa ansökningar nämnda år inkommit efter mars månads utgång. Under innevarande år hava före debetsediarnas utsändning ett 10-tal uppskovsansökningar inkommit.

Egnahemsnämnden i Kristianstads län anför, att huvudorsaken till jordbrukslåneannuiteternas sämre inbetalning nu än föregående år är att söka i den rådande depressionen inom jordbruksnäringen och främst har därvidlag inverkat det enorma priset på fläsk. Därjämte torde vissa förhoppningar om hjälp från statsmakternas sida med anledning av i riksdagen avlämnade motioner i detta syfte avhållit en och annan från att i tid fullgöra sin betalningsskyldighet. Vidare verkar mer och mer det förhållandet, att erforderliga arbetsförtjänster utom hemmet för en hel del ägare av mindre och medelstora egnahem efterhand blivit svårare att uppbära. Den tendens inom arbetarrörelsen, som leder mot allt arbets monopolisering, måste betyda ekonomiska svårigheter för arbetsbehövande mindre jordbrukare och detta icke minst i tider, då försättningsarna för lönande animalisk produktion äro dåliga.

Egnahemsnämnden i Malmöhus län framhåller, att en del egnahemslåntagare genom möten och tidningsartiklar tydligen bibringats den uppfattningen, att om de denna gång underlåto inbetala sin annuitet, någon hjälp skulle kunna utverkas hos stat eller hushållningssällskap genom viss avskrivning. Detta har bland annat framgått därav, att det i flera fall förekommit, att personer, som betalt sin annuitet till sällskapet, begärt återfå densamma, då de först efteråt fått höra talas om den avskrivning, som skulle komma att ske.

Egnahemsnämnden i Hallands län framhåller avsevärt minskade försäljningspriser på de produkter, som en jordbrukslägenhet avkastar, och i samband härmed försämrade arbetstillfällen för en del innehavare av bostadslägenheter såsom omständigheter, vilka märkbart påverkat annuiteternas inbetalning.

Älvsborgs läns norra hushållningssällskaps egnahemsnämnd har besvarat frågan nekande, men framhåller dock, att konjunkturerna för jordbruksegnahemmens innehavare äro under innevarande år betydligt sämre än under närmast föregående. Stöd härför erhålles dels i de många framställningar om anstånd med annuiteternas erläggande, som dagligen inströmma, och dels i de av lantbrukarna dagligen gjorda uttalanden angående det ekonomiska läget.

Egnahemsnämnden i Älvsborgs läns södra hushållningssällskap uppger, att uppbörden i år ännu ej påbörjats, men förmodar, att den pågående textilkonflikten torde komma att avsevärt inverka på inbetalningen av 1930 års annuiteter.

Skaraborgs läns hushållningssällskaps egnahemsnämnd meddelar, att den rådande depressionen i år i högre grad än eljest föranlett ansökningar om uppskov med annuiteternas erläggande. Sålunda hava hittills 116 stycken låntagare begärt och erhållit anstånd till den 1 april med betalningen av 1930 års annuitet. (Motsvarande siffra förlidet år var 104 stycken.) Dessutom hava 7 stycken låntagare, för vilka amorterings-

tiden inträder med utgången av detta år, gjort gemensam framställning hos nämnden om ytterligare 5 amorteringsfria år med samma ränta som hittills, en framställning, som givetvis icke kunnat bifallas.

Nämnden har det intrycket, att bristningsgränsen nu har nåtts för många egnahemslåntagare i länet, vilka hittills lyckats reda sig tack vare en beundransvärd energi. Inträder ej med det snaraste en konjunkturförbättring eller träder icke staten på ett eller annat sätt hjälpende emellan, kan man befara en katastrof, som kommer att drabba såväl låntagare som låneförmedlare.

Egnahemsnämnden i Värmlands län framhåller, att den rådande depressionen i någon mån torde hava inverkat menligt på inbetalningarnas verkställande i rätt tid.

Egnahemsnämnden i Örebro län meddelar, att annuiteterna för 1930 i allmänhet blivit i rätt tid inbetalda. Vad som i någon mån bidragit hertill torde hava varit dels att indrivningen av egnahemslåneannuiteterna i görligaste mån påskyndats och dels att uppskov med annuiteternas erläggande i regel endast beviljats, när låntagaren genom intyg styrkt behovet av uppskov samt att, om uppskov beviljats, låntagaren till uppbörds mannen måst lämna indrivningsprovision.

Egnahemsnämnden i Kopparbergs län anför såsom omständigheter, vilka påverkat annuiteternas inbetalning, dels depressionen och dels den ringa snömängden under vintern 1929—1930, vilken hade till följd, att skogsarbetena då blevo avsevärt mindre än normalt.

Egnahemsnämnden i Gävleborgs län anför, att arbetslösheten föregående år inverkat på resultatet av uppbörden och att densamma innevarande år torde komma att i än högre grad inverka därpå. Vidare meddelar nämnden, att innehavarna av jordbrukslån synas undan för undan få allt svårare att anskaffa kontanter för annuiteternas betalande.

Egnahemsnämnden i Västerbottens län har besvarat frågan nekande, men har anført att många av högkonjunktorens starkt skuldsatta egnahemslåntagare fortfarande torde föra en förtvivlad kamp för att hålla sig kvar på sina lägenheter. Endast genom de största ansträngningar, sparsamhet och umbäranden ha de hittills kunnat klara sig. Den minsta opåräknade minskning av inkomsterna genom t. ex. arbetslöshet eller ökning av utgifterna genom t. ex. sjukdom eller olycksfall kan framkalla katastrof för en sådan låntagare. Därest dessa låntagare icke på något sätt kunna beredas en effektiv hjälp, eller om gynnsammare konjunkturer ej inom närmaste framtiden inträda, torde de exekutiva försäljningarna av egnahemslägenheter komma att fortfarande pågå i avsevärd omfattning.

A.-B. Hem på landet har även besvarat frågan nekande. Bolaget framhåller att annuiteterna influtit relativt bättre åren 1930 och 1931 än år 1929. Denna förbättring torde emellertid endast vara skenbar, enär bolaget genom beviljandet av kortfristiga lån, för år 1929 å 2,600 kronor, för år 1930 å 6,700 kronor och för år 1931 å 7,900 kronor, underlättat för egnahemslåntagarna att inbetala sina annuiteter. Sådana stödlån hava dock så gott som uteslutande endast beviljats låntagarna av årsklasserna 1926—1930.

Föreningen Hem och jord, Eskilstuna, anför, att det helt säkert skulle ha varit vida sämre med uppbörderna, om icke restantierna vid alla lämpliga tillfällen genom föreningens personliga kontakt med låntagarna indrivits. Alla låntagare befinna sig nu i trångt läge till följd av de tryckta förhållandena inom industrien och depressionen inom jordbruket. Inom

föreningens arbetsområde uppgivas nu över 1,000 personer vara arbetslösa och många ha fått inskränkt arbetstid. Alla låntagares förväntan är, att staten må sänka räntan, särskilt som sparbankerna sänkt den till 4.5 procent.

Egna hems låneförmedlingsförening u. p. a., Motala, anför, att de nuvarande konjunkturerna i de flesta fall äro skulden till, att annuiteterna icke kunnat av låntagarna inbetalas i rätt tid.

Malmöhus läns egnahemsförening u. p. a. framhåller, att prisfallet på fläsk och smör varit omständigheter, som märkbart påverkat annuiteternas inbetalning.

De anförda av låneförmedlarna lämnade uppgifterna giva vid handen, att restantierna under de tre år, uppgifterna avse, i förhållande till totala uppbörden varit relativt små och företett en endast svag tendens till ökning. Inbetalningen av debiterade räntor och annuiteter synes i stort sett ej heller hava nämnvärt försämrats under de senaste åren. Beträffande exekutiva auktioner och konkurser hava dessa under de fyra senaste åren varit betydligt flera bland de låntagare, som fått sina lån beviljade efter år 1919 än före denna tid. I förhållande till antalet låntagare hava dock fallen exekutiva försäljningar och konkurser varit relativt få och tendensen till ökning har varit ganska liten. Att enbart av dessa omständigheter draga den slutsatsen, att den nuvarande krisen icke skulle hava i någon nämnvärd grad bidragit till att öka svårigheterna för egnahemslåntagarna, torde emellertid ej vara fullt riktigt. Det kan nämligen bland annat mycket väl tänkas, att låntagare för fullgörande av sina betalningsskyldigheter nödgats realisera exempelvis en del av djurbesättningen eller också att besparingar från tidigare för jordbrukarna gynnsammare år härför fått tagas i anspråk. Ävenså torde med all sannolikhet finnas låntagare, som icke kunnat betala sina räntor och annuiteter annat än genom ytterligare skuldsättning. Därjämte bör ihågkommas, att verkningarna av en kris i allmänhet icke tydligt framträda omedelbart utan komma kraftigare till synes först senare.

De för yttrande remitterade motionerna kunna indelas i följande tre grupper:

1. Motioner, i vilka anhålles om statsanslag för avskrivning av räntor å egnahemslån eller för beredande av lättnad för egnahemslåntagare i övrigt. Hit höra motionerna I: 170, II: 306, likalydande, samt II: 5 och II: 225.

2. Motioner, i vilka anhålles om sänkning av den räntefot, efter vilken egnahemslåneräntan beräknas. Hit höra motionerna II: 25, II: 26 och II: 307.

Grupp 1. I motionerna I: 170 och II: 306 hemställas, att riksdagen måtte bevilja ett förslagsanslag av 4 miljoner kronor för nästa budgetår att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för beviljande av ett års räntefrihet för de innehavare av egnahemslån för jordbrukslägenheter, som erhållit sina lån efter utgången av 1919 och som äro i behov av dylik befrielse. I motion II: 5 hemställas, att riksdagen ville anvisa anslag med 1 miljon kronor att ställas till hushållningssällskapens förfogande för beredande av lindring åt egnahemsägare, i enlighet med de föreskrifter och bestäm-

melser, som av vederbörande utskott finnas erforderliga. I motion II:225 hemställas slutligen, att riksdagen måtte för beredande av lättnad under nu rådande depression inom näringslivet åt innehavare av statsegnahems-lån samt att användas i huvudsaklig överensstämmelse med i motionen uttalade synpunkter för budgetåret 1931/1932 bevilja ett extra anslag av 2 miljoner kronor.

Med åberopande av vad ovan anförts rörande betydelsen av en ordnad hjälpverksamhet till förmån för låntagarna vill egnahemsstyrelsen såsom sin uppfattning framhålla, att ränteavskrivning icke bör tillgripas förrän i sista hand, då annan utväg icke synes stå öppen, om det egna hemmet skall kunna bevaras åt en duglig och skötsam låntagare. En förutsättning för dylik avskrivning bör vara, att låntagaren åtminstone de närmaste åren kan med egna resurser fullgöra sin betalningsplikt. Att vidtaga allmän ränteavskrivning utan undersökning i vart fall, huruvida önskad effekt därigenom åstadkommes, kan egnahemsstyrelsen icke tillstyrka. Det kan nämligen befaras, att vid fortsatt depression denna hjälpaktion så småningom erhåller sådan omfattning, att den enskildes strävan att stå på egna fötter avtrubbas och att allt flera hängiva sig åt den förhoppningen, att staten skall träda hjälpende emellan.

Däremot anser styrelsen särskild stödverksamhet lämpligen böra anordnas för innehavare av egnahemslägenheter, som på grund av den rådande depressionen sakna tillgång på arbete och inkomster, ävensom sådana låntagare, som drabbats av oförskyllda svårigheter. Härvid bör tillses, att verklig hjälp och icke blott en tillfällig sådan erhålles. Detta resultat torde kunna ernås på här nedan angivna sätt.

Till låneförmedlarna ställas medel till förfogande för utlämnande av *stödlån* för olika ändamål. Dylika stödlån böra förräntas med 4 procents ränta och amorteras under en tid av 10 år. Lånen böra bliva hjälp till självhjälp och endast utgå till skötsamma och duktiga personer och för bland annat följande ändamål.

1. För ordnande av egnahemslåntagares oreglerade skulder, därest dessa äro sådana, att han icke utan stödlån kan behålla sin egnahemslägenhet.

2. Till reparation eller utvidgning av egnahemslägenhetens byggnader under förutsättning, att låntagaren uppenbarligen icke är i stånd att utan dylikt lån genomföra förbättringen eller utvidgningen.

3. Till innehavare av mindre jordbrukslägenheter eller bostadslägenheter, som sakna förvärvsarbete utom hemmet och som genom att anlägga hönsgård, trädgårdsskötsel, växthus eller dylikt kan finna sysselsättning vid hemmet och erhålla sin utkomst, därvid givetvis förutsättes att låntagaren prövas lämplig att genomföra den med lånet avsedda åtgärden.

4. Till innehavare av egnahemslägenhet, som i behov av förtjänstarbete utom hemmet men i avsaknad av sådant vill starta något hantverk eller annat självständigt förvärvsarbete.

5. Till innehavare av egnahemslägenhet, som vill genomföra annan ej här nämnd åtgärd, som av egnahemslåneförmedlaren prövas vara av beskaffenhet att främja egnahemslåntagarens utkomst å det egna hemmet.

En dylik stödlåneverksamhet skulle enligt styrelsens mening bli va bestående värde för hela egnahemsverksamheten. Genom att en dylik

låneverksamhet direkt främjar företagsamheten, skulle säkerligen låneförmedlarna komma att undgå en del eljest oundgängliga förluster på sin lånerörelse, och många egnahemslåntagare skulle säkerligen härigenom kunna rädda sina egnahemsföretag.

Den ifrågasatta låneverksamheten bör förmedlas av låneförmedlarna under kontroll av egnahemsstyrelsen, och särskilt reglemente bör utfärdas för densamma.

Med tanke på särskilt ömmande fall, där hjälp icke kan beredas låntagare genom beviljande av ytterligare lån (stödlån), ifrågasättes, huruvida icke medel i begränsad omfattning lämpligen borde ställas till egnahemsstyrelsens förfogande för beviljande av ränteavskrivningar efter prövning i varje särskilt fall.

Grupp 2. I motionen II:25 hemställes, att riksdagen måtte besluta, att räntan å efter 1919 utlämnade egnahemslån skall utgå med 3,6 procent under de fem första åren och för den tid, som av dessa fem år återstår, samt att räntan därefter skall från tid till tid, som utskottet behagade föreslå, utgå med 4 procent.

I motionen II:26 hemställes, att riksdagen ville, i samband med prövningen av vidare anslag till egnahemslånefonden och såsom villkor eller förutsättning därför, besluta sådan ändring i lånevillkoren, att ifrågasvarande egnahemslåntagare må komma i åtnjutande av den lindring i egnahemslånens förräntning, som i motionen föreslagits eller eljest kan befinnas skälig. Motionären hemställer i motiveringen, att samtliga procentsatser för såväl amortering som förräntning av egnahemslånen sänkas med en eller åtminstone en halv procent, och att denna sänkning icke blott skulle komma nya låntagare utan även äldre sådana tillgodo, eventuellt endast så länge den nu pågående ekonomiska depressionen fortfar.

I motionen II:307 hemställes, att riksdagen ville besluta, att låntagare, som erhållit egnahemslån efter år 1919, må beredas lättnad i lånevillkoren med avseende på egnahemslånens förräntning, efter de grunder, som voro gällande före år 1919, samt att räntesatserna å nya lån må fastställas till enahanda belopp.

Beträffande egnahemslånens förräntning och amortering har under årens lopp flera ändringar vidtagits. För närvarande gälla följande bestämmelser:

1905—1919 års egnahemslån.

Jordbrukslånen förräntas med 3,6 procent och delas i två lika stora delar, en stående del och en amorteringsdel. Å amorteringsdelen utgår en annuitet av 6 procent varav 3,6 procent ränta och resten amortering.

Bostadslånen förräntas likaledes med 3,6 procent och delas i två lika stora delar. Annuiteten å amorteringsdelen utgör 7 procent, varav 3,6 procent ränta och resten amortering.

1920—1927 års egnahemslån.

Jordbrukslån förräntas med 4 procent intill det år amortering börjar, då lånen delas i två lika stora delar. Annuiteten å amorteringsdelen utgår med 6 procent, varav 4,75 procent ränta och resten amortering. Räntan å stående delen utgör 4,3 procent.

Bostadslån förräntas med 4 procent intill det år amortering börjar, då lånen delas i två lika stora delar. Annuiteten å amorteringsdelen utgår

med 7 procent, varav 4.75 procent ränta och resten amortering. Räntan å stående delen utgör 4.75 procent.

1928 och senare års egnahemslån.

Jordbrukslån förräntas med 4 procent intill det år amortering börjar, då lånen delas i en amorteringsdel om $\frac{2}{5}$ och en stående del om $\frac{3}{5}$. Å amorteringsdelen erlägges en annuitet av 6.5 procent, varav 4.5 procent ränta och resten amortering. Räntan å stående delen utgör 4.5 procent.

Bostadslån förräntas med 4 procent intill det år amortering börjar, då lånen uppdelas i en amorteringsdel om $\frac{2}{5}$ och en stående del om $\frac{3}{5}$. Å amorteringsdelen erlägges en annuitet av 8 procent, varav 5 procent ränta och resten amortering. Räntan å stående delen utgör 5 procent.

Räntefoten å egnahemslån utlämnade till och med år 1919 3.6 procent, måste betraktas såsom förmånlig. Den för lånen efter 1919 utgående räntan torde däremot kunna anses betungande, om man tager hänsyn till den nuvarande penningmarknaden, till jordbrukets dåliga räntabilitet och till egnahemslåntagarnas i regel svaga ekonomi. Innehavare av jordbrukslån, beviljade under åren 1920—1927, hava, i den mån amorteringsskyldigheten inträder, att erlägga en årlig genomsnittsavgift (ränta och amortering) å hela lånet av 5.15 procent. För jordbrukslån, beviljade 1928 och senare år, utgör den årliga genomsnittsavgiften 5.3 procent. Efter samma beräkningsgrund hava innehavare av bostadslån, beviljade åren 1920—1927, att erlägga en genomsnittsavgift av 5.875 procent. För bostadslån, beviljade 1928 och senare år, utgör den årliga genomsnittsavgiften 6.2 procent.

I motionerna har gjorts gällande, att penningmarknaden under nuvarande läge skulle utgöra fog för räntesänkning. Häremot må framhållas, att räntor och annuiteter, jämförda med vad andra personer i ungefär samma ekonomiska ställning som egnahemslåntagarna få erlägga, icke äro anmärkningsvärt höga och att egnahemslånen kunna uppgå till $\frac{5}{6}$ av fastighetens värde beträffande jordbrukslån och $\frac{3}{4}$ av fastighetens värde beträffande bostadslån, vilken belåningsgräns ur vanlig bankmässig säkerhetssynpunkt kan anses vara relativt hög. Beträffande sistnämnda anmärkning må dock framhållas, att icke alla låneförmedlare torde tillämpa den högst tillåtna belåningsgränsen.

Det är emellertid även andra synpunkter, som kunna läggas på denna fråga, främst att egnahemsverksamheten har till uppgift att *skapa nya hem och jordbruk* åt mindre bemedlade samt att statens intresse bjuder, icke blott att lånedel ställas till förfogande för denna verksamhet utan ock att lånedelen löpa med lägsta möjliga ränta. Betonas må även, att det här i regel är fråga om personer, vilkas egna tillgångar äro i hög grad begränsade.

En omläggning av räntefoten *vad amorteringstiden* beträffar skulle emellertid medföra ett sönderbrytande av amorteringsplanen utan att därigenom någon avsevärd lättnad komme låntagarna till del, därest ej ändring även av grunderna för beräkning av annuiteten komme till stånd. Genom att lämna räntan å *amorteringsdelen* oförändrad och sänka räntan endast å lånens *stående del* åstadskomes emellertid räntelindring på samma gång som amorteringsplanen lämnas orubbad.

Såsom förut framhållits, är räntan å 1920—1927 års jordbrukslån, se-

dan amorteringstiden inträtt, 4.3 procent å stående delen och 4.75 procent å amorteringsdelen. Om räntan å *stående delen* sänktes till 3.6 procent, medan räntan å amorteringsdelen bibehölls vid 4.75 procent, skulle medelräntefoten bli $(4.75 + 3.6) : 2 = 4.175$ procent. Om räntan för lån utlämnade år 1928 och senare år sattes till 4 procent för *stående delen* och bibehölls vid 4.5 procent för amorteringsdelen, skulle medelräntefoten bli $(4.5 \times 2 + 4 \times 3) : 5 = 4.2$ procent. Efterhand amortering äger rum, sjunker räntebeloppet, då den del av lånet, som löper med den högre räntefoten, minskas.

Denna räntesänkning kan försvaras även ur en annan synpunkt. Om man utgår ifrån att säkerheten för egnahemslånet är av både primär och sekundär natur sedd ur säkerhetssynpunkt, får lånets stående del, som skulle komma att löpa med lägre ränta, anses motsvara lån med primär inteckningssäkerhet, medan lånets amorteringsdel med den högre räntefoten skulle motsvara lån med sekundär inteckningssäkerhet.

I analogi med föreslagen räntesänkning för jordbrukslånen synes räntan för stående delen av bostadslånen böra sänkas, beträffande 1920—1927 års lån från 4.75 procent med 0.75 procent till 4 procent, varvid medelräntefoten skulle bli $(4 + 4.75) : 2 = 4.375$ procent, och beträffande 1928 och senare års lån från 5 procent med 1 procent till 4 procent, varvid medelräntefoten skulle bli $(5 \times 2 + 4 \times 3) : 5 = 4.4$ procent.

Beträffande den *amorteringsfria tiden* har sedan 1920 den principen tillämpats, att låntagarna för denna tid fått vidkännas en något lägre ränteutgift än för tiden därefter. Skälen härtill hava varit flera. Sålunda kunna låntagarna icke den första tiden erhålla den inkomst av lägenheten som är möjlig att utvinna sedermera, då byggnads- och grundförbättringsarbeten ej i samma utsträckning taga arbetskraften i anspråk och kreatursbesättningen nått sin normala storlek. Här berörda omständigheter äro av betydelse icke minst under depressionstider som den nuvarande. De låntagare, för vilka amorteringstiden ej inträtt, skulle icke erhålla räntelindring genom ovan föreslagna räntesänkning, förrän amorteringsskyldigheten inträder. Egnahemsstyrelsen håller före, att någon räntelindring bör komma till stånd jämväl beträffande den amorteringsfria tiden, och synes en räntefot av 3.6 procent böra komma i tillämpning.

Utgår man ifrån, att omfattningen av lånerörelsen under 1930 och 1931 är ungefär densamma som 1929 samt att egnahemslånen till fullo lyftats, skulle 1920—1931 års låntagare, enligt uppgjord beräkning (Bil. 1), vid uppbörden för 1931 komma i åtnjutande av minskning i ränteavgifterna uppgående till sammanlagt 719,520 kronor, varav för jordbrukslånen 480,170 kronor och för bostadslånen 239,350 kronor. Motsvarande ränteförlust för staten kommer emellertid att bli väsentligt mindre, då i beräkningen kalkylerats med beviljade lån, vilka i stor utsträckning lyftas först framdeles och understundom blott delvis.

Stockholm den 9 mars 1931.

V. EKEROT.

E. Bring.

Beräkning av ränteminskning genom föreslagen ränteändring.

Lån beviljade år	Av låneförmidlarna beviljade lånebelopp	Därav stående del	Ränteinkomster 1931 å stående delen enligt hittillsvarande räntesatser	Ränteinkomster 1931 å stående delen enligt föreslagna räntesatser	Ränteinkomster 1931 å lån, som ej börjat amorteras, enligt hittillsvarande räntesats	Ränteinkomster 1931 å lån, som ej börjat amorteras, enligt föreslagna räntesats	Summa ränteinkomster 1931 av hittillsvarande räntesatser. Se kol. 4 och 6	Summa ränteinkomster 1931 av föreslagna räntesatser. Se kol. 5 och 7	Summa ränteminskning 1931 genom föreslagna räntesatser
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
1	2	3	4	5	6	7	8 (= 4 + 6)	9 (= 5 + 7)	10 (= 8 - 9)
A. Jordbrukslån.			(4.8 %)	(3.6 %)	(4 %)	(3.6 %)			
1920.....	6,294,525	3,147,263	135,332	113,301	—	—	135,332	113,301	22,031
1921.....	7,390,100	3,695,050	158,887	133,022	—	—	158,887	133,022	25,865
1922.....	11,008,300	5,504,150	236,678	198,149	—	—	236,678	198,149	38,529
1923.....	10,467,524	5,233,762	225,052	188,415	—	—	225,052	188,415	36,637
1924.....	11,061,600	5,530,800	237,824	199,109	—	—	237,824	199,109	38,715
1925.....	10,995,700	5,497,850	236,408	197,923	—	—	236,408	197,923	38,485
1926.....	11,942,000	5,971,000			477,680	429,912	477,680	429,912	47,768
1927.....	12,513,000	6,256,500			500,520	450,468	500,520	450,468	50,052
1928.....	11,358,000	6,814,800	Se kol. 6.	Se kol. 7.	454,320	408,888	454,320	408,888	45,432
1929.....	11,388,050	6,832,830			455,522	409,970	455,522	409,970	45,552
1930.....	11,388,000	6,832,800			455,520	409,968	455,520	409,968	45,552
1931.....	11,388,000	6,832,800			455,520	409,968	455,520	409,968	45,552
Summa för år 1931			1,230,181	1,029,919	2,799,082	2,519,174	4,029,263	3,549,093	480,170
B. Bostadslån.			(4.75 %)	(4 %)	(4 %)	(3.6 %)			
1920.....	3,987,151	1,993,576	94,695	79,743	—	—	94,695	79,743	14,952
1921.....	4,346,044	2,173,022	103,219	86,921	—	—	103,219	86,921	16,298
1922.....	5,059,100	2,529,550	120,154	101,182	—	—	120,154	101,182	18,972
1923.....	5,440,900	2,720,450	129,221	108,818	—	—	129,221	108,818	20,403
1924.....	5,462,025	2,731,013	129,723	109,241	—	—	129,723	109,241	20,482
1925.....	5,464,200	2,732,100	129,775	109,284	—	—	129,775	109,284	20,491
1926.....	5,392,500	2,696,250			215,700	194,130	215,700	194,130	21,570
1927.....	5,298,650	2,649,325			211,946	190,751	211,946	190,751	21,195
1928.....	5,500,450	3,300,270	Se kol. 6.	Se kol. 7.	220,018	198,016	220,018	198,016	22,002
1929.....	5,248,650	3,149,190			209,946	188,951	209,946	188,951	20,995
1930.....	5,248,650	3,149,190			209,946	188,951	209,946	188,951	20,995
1931.....	5,248,650	3,149,190			209,946	188,951	209,946	188,951	20,995
Summa för år 1931			706,787	595,189	1,277,502	1,149,750	1,984,289	1,744,939	239,350
Jordbrukslån och bostadslån tillhopa (A + B)			1,936,968	1,625,108	4,076,584	3,668,924	6,013,552	5,294,032	719,520

Kungl. Statskontoret.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom beslut den 6 nästlidne februari har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att till riksdagens jordbruksutskott avgiva yttrande över följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen:

— — — — —
B) I: 170 och II: 306, likalydande, om anslag till beredande av ett års räntefrihet för innehavare av vissa egnahemslån; II: 5, om anslag till understöd i vissa fall åt egnahemsägare; II: 25, om sänkning av räntan å vissa egnahemslån; II: 26, om viss lindring i bestämmelserna angående förräntning och amortering av egnahemslån; II: 225, om anslag till lättnader för innehavare av statens egnahemslån; II: 307, om beredande av lättnad i avseende å förräntningen av vissa egnahemslån;
— — — — —

I anledning härav får statskontoret med återställande av lantbruksstyrelsens till Eder avlätna skrivelser, som statskontoret fått från Eder mottaga, anföra följande.

— — — — —
I de under B) här ovan omnämnda motionerna hava föreslagits olika åtgärder för avhjälpande av de svårigheter, som på senare tid uppstått för egnahemslåntagare att gent emot vederbörande låneförmedlare fullgöra sina förpliktelser med avseende å erhållna egnahemslån. Såväl av de väckta motionerna som av det utav statens egnahemsstyrelse över desamma avgivna yttrandet, vilket blivit statskontoret i avskrift tillställt, synes framgå, att den allmänna depressionen på jordbrukets område lämnat spår efter sig även inom egnahemsverksamheten och medfört, att åtminstone inom vissa delar av landet innehavare av egnahemslån kommit i en bekymmersam belägenhet. Dessa förhållanden synas statskontoret tala för ett ingripande från statens sida. Med den avsevärda omfattning egnahemslånerörelsen numera tagit, och med hänsyn till de olika omständigheter beträffande densamma, som förefinnas inom skilda delar av landet, synes det emellertid statskontoret icke möjligt att utan en föregående allsidig undersökning taga ställning till, vilka av de i motionerna föreslagna åtgärderna kunna anses vara av beskaffenhet att bäst gagna det syfte, som i motionerna avses, eller huruvida måhända någon annan utväg skulle för ändamålet lämpligen kunna användas. Uteslutet är exempelvis icke, att jämväl vederbörande låneförmedlare skulle genom anlåtande av tillgängliga fonder kunna i viss utsträckning bereda låntagare lättnader i fullgörandet av deras förpliktelser.

På grund av vad sålunda anförts får statskontoret förorda, att ifrågasvarande motioner icke må föranleda annan åtgärd än att en utredning åvägbringas för utrönande av i vad mån en statlig hjälpaktion kan anses erforderlig och lämpligaste sättet för densammas genomförande. I samband härmed torde böra hos riksdagen utverkas bemyndigande för Kungl. Maj:t att, i avvaktan på riksdagens beslut i anledning av utredningen,

medgiva uppskov med inbetalning av räntor och amorteringar å lånen, därest så skulle genom utredningen visa sig påkallat.

Stockholm den 17 mars 1931.

A. E. M. ERICSSON.

NILS SPILHAMMAR.

Carl Peyron.

Riksgäldskontoret.

Till riksdagens jordbruksutskott.

I skrivelse av den 12 nästlidna mars har utskottet anhållit, att fullmäktige ville avgiva och till utskottet inkomma med yttrande med anledning av tre inom riksdagen väckta motioner, nämligen II: 25 om sänkning av räntan å vissa egnahemslån; II: 26 om viss lindring i bestämmelserna angående förräntning och amortering av egnahemslån samt II: 307 om beredande av lättnad i avseende å förräntningen av vissa egnahemslån.

Med anledning därav få fullmäktige anföra följande.

I sitt den 9 nästlidna mars till utskottet avgivna yttrande över förberörda jämte vissa andra motioner har statens egnahemsstyrelse bland annat framhållit, att räntor och annuiteter å lån från egnahemslånefonden, jämförda med vad andra personer i ungefär samma ekonomiska ställning som egnahemslånetagarna få erlägga, icke äro anmärkningsvärt höga och att egnahemslånen kunna uppgå till $\frac{1}{2}\%$ av fastighetens värde beträffande jordbrukslån och $\frac{3}{4}\%$ av fastighetens värde beträffande bostadslån, vilken belåningsgräns ur vanlig bankmässig säkerhetssynpunkt kan anses vara relativt hög. Under uttalande att även andra synpunkter kunde läggas på denna fråga och att statens intresse bjuder icke blott att lånemedel ställas till förfogande för denna verksamhet utan ock att låne-medlen löpa med lägsta möjliga ränta, har emellertid egnahemsstyrelsen framlagt ett förslag till vissa räntelindringar för egnahemslåntagarna.

Fullmäktige anse sig sakna anledning att närmare ingå på vare sig motionärernas eller egnahemsstyrelsens förslag, då enligt fullmäktiges mening någon förändring av räntevillkoren för egnahemslånefonden åtminstone för närvarande ej kan komma till stånd. Såsom framgår av den tablå över räntekostnaderna för statens utlåningsfonder, vilken fanns bilagd fullmäktiges till utskottet den 26 februari 1931 avlätna skrivelse angående ifrågasatt sänkning av räntan å lån från kraftledningslånefonden, kommer den beräknade räntefoten för den del av statens upplåning, som är placerad i egnahemslånefonden, att för budgetåret 1932/33, då verkningarna av under åren 1929—1931 verkställda konverteringar av 1914—1921 års statslån göra sig till fullo gällande, att uppgå till 4.8 procent. Såvida egnahemslånefondens avkastning skall motsvara statens ränteutgifter för däri placerade lånemedel, den 30 juni 1930 uppgående till 142,456,000 kronor av inalles för fonden disponerade 182,620,000 kronor, kan vid sådant förhållande någon nedsättning av räntan å från fonden utlämnade lån ej ifrågakomma under annan förutsättning än att en del

av fondens lånekapital avskrives och riksgäldskontoret beredes ersättning därför från fonden för statsskuldens amortering.

På sätt fullmäktige framhållit i sin berörda skrivelse, till vilken fullmäktige få hänvisa, bör för övrigt en nedsättning av räntan för en enskilda fond enligt fullmäktiges mening ej komma till stånd. En eventuell, mer eller mindre generell nedsättning av räntefoten för lån från statens utlåningsfonder måste emellertid föregås av en ingående utredning av frågan med beaktande av alla på densamma inverkan omständigheter. En sådan utredning är alldeles särskilt nödvändig i fråga om egnahems-lånefonden, för vilken gälla mycket invecklade bestämmelser beträffande förräntning och amortering med olika villkor för jordbrukslån och bostadslån samt för skilda tidsperioder.

I betraktande av vad sålunda anförts och då chefen för finansdepartementet i innevarande års statsverksproposition ställt i utsikt en undersökning under den närmaste tiden av statens investeringar av lånekapital och detta kapitals nuvarande och framtida avkastning, kunna fullmäktige ej tillstyrka förevarande motioner om nedsättning av räntan å lån från egnahemslånefonden.

Stockholm den 2 april 1931.

KARL HILDEBRAND.

G. KOBB.

GUSTAF ANDERSSON.

John Hägglund.